

SOPRON ÉS KÖRNYÉKE ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEINEK VÉDELME

WINKLER GÁBOR | Elöljáróban

Három évvel a 2010 tavaszán megjelent „Sopron építészete a 19. századtól napjainkig” tematikus számunk után most egymást követően két építészeti-örökségvédelmi témájú számmal jelentkezik a Soproni Szemle. Eredetileg egy számot terveztünk, de a szerkesztés során kiderült, hogy az összegyűlt anyag olyan gazdag, hogy az idei második számunkba is bőséggel jutnak majd építészeti témájú írások. Régi hagyomány folytatódik ezzel, hiszen – ahogy azt Kubinszky Mihály és Jankó Ferenc a folyóirat 2005. évi 4. számában összefoglalta – Sopron városának és környékének építészetiével eddig is rendszeresen foglalkozott a Szemle. Ami az írások témáját illeti, az az idők során gyakran változott. A tanulmányok hitelességét és dokumentum értékét növelte, hogy a közlemények legtöbbje mindig a város életének újabb, éppen aktuális problémáihoz igazodott. Jó példa erre a legutóbbi építész szám, melynek gerincét a 19. század megmentésére érdemes értékeinek felmutatása alkotta, ugyanakkor gondos és a jövőbe tekintő tanulmányok jelentek meg a város műemlékvédelmével kapcsolatban is. Utóbbi cikkeket a derűlátás jellemezte, hiszen éppen a folyóirat megjelenése előtt tágitották ki Sopronban a „műemléki jelentőségű terület” határát és az egyedileg védett értékek listája is szép számú, becses építészeti alkotással bővült.

A műemlékvédelem helyzete azóta alapvetően megváltozott. A százötven éves múlttal rendelkező központi műemlékvédelem hagyományos formájában megszűnt, és új rendszere – szemlélete és tartalma – csak lassan körvonalazódik. Úgy tűnik, hogy központi irányítás híján az emlékek megóvásáról mindinkább a városi közösségeknek kell gondoskodniuk. A helyi műemlékvédelem jelentősége így erősen felértékelődött. Időszerűnek látszott tehát Sopron önkormányzatának ilyen célú elképzeléseiről részletes tanulmányban beszámolni. Olyan időkben élünk, amikor meg kell tehát barátkozni a gondolattal, hogy „a megváltoztathatatlan is megváltozik”, és ez nem csupán az örökségvédelem szervezetének egészére vonatkozik. Veöreös András írása azt bizonyítja, hogy a változások a Sopron környéki falusi templomok felújításának lehetőségeit és módszereit is érintik, és újszerű kihívást jelentenek az örökségvédelem szakemberei számára.

Talán újdonságnak tűnik, hogy az idei első szám három merész építész tervet is közöl. Ezzel a Soproni Szemle első évfolyamának kezdő számában megfogalmazott szerkesztői óhajnak kívánunk megfelelni. Annak az igénynek, hogy a szeretett város „jelenének problémái” mellett a folyóirat a „jövő lehetőségeivel” is foglalkozzon. Olyan elképzelésekről esik szó, melyeknek a bemutatott formában történő megvalósításában, következetes kivitelezésében e pillanatban aligha reménykedhetünk. Az újszerű, vitára ingerlő elképzelések, „ideális tervek” közlésére mégis nagy szükség van. Bizonyítja ezt Horváth Bertalan egykori végzős műegyetemi hallgatónak a Soproni Szemle huszadik évfolyam második számában megjelent tanulmánya. Horváth

Bertalan 1966-ban „Gondolatok egy leendő soproni művészházzal” címmel ismertette a Szélmalom utcai egykori jezsuita iskola helyreállítására és újrahasznosítására készített tervét. Elképzeléseit később Farkas Mária irányításával fiatal soproni építészek – Józsa Ágota és Józsa Dávid – váltották valóra a Soproni Zeneiskola együttesének kialakításával. „Sopron rajongóiban, élete mozgatóiban rengeteg ötlet, gondolat születik és apad el évről évre.” – írta 1966-ban a pályakezdő építész. „Szeretnénk, ha az itt vázolt gondolat nem hatna senkire irrealitásként, és nem apadna el a beleölt fáradság a megvalósítás útvesztőiben.” Horváth Bertalannak a Soproni Szemlében közölt elképzelései jó negyven év után is inspirálták a rekonstrukció tervezőit. Ma hasonló céljaink vannak a három merész terv közlésével.

A Soproni Szemle idején első számát gazdagítja a középkori Sopron régészeti kutatása doyenjének, Holl Imrének a soproni piacterek és az első középkori városháza lokalizálására vonatkozó, aprólékos megfigyeléseket összegző írása is. Az építészeti-topográfiai összeállítást fontos kordokumentumok egészítik ki. Kubinszky Mihály professzor építészeti vonatkozású emlékeit rögzítette írásban, Szakál Ernő visszaemlékezéseit pedig gondos és hozzáértő munkával Dávid Ferenc művészettörténész rendezte sajtó alá: a szobrászművész kézírata első részének közlésével az építészet társművészetei is helyet kapnak idején első számunkban. A folytatás pedig második számunkban következik.